

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاښد تن من مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم
بدین بوم ویر زنده یک تن مېباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

۲۵ آگست ۲۰۰۹

یادداشت پورتال:

خدای را شکر می‌گزاریم، که صحت نویسنده و شاعر ارزنده و آموزگار گرانقدر پشتو، جناب محمد اسحاق برکت، در حدی اعاده گردیده است، که می‌توانند تدریس زبان پشتو را از سر گیرند. غیابت یک ماهه ایشان از تدریس زبان ارجمند پشتو، موجب نگرانی خوانندگان و خصوصاً مشتاقان این زبان شیرین و پر تمکین گردید بود. به سلامت کامل و سرفراز دارین باشند.

با محبت فراوان

اداره پورتال AA-AA

محمد اسحاق برکت

ویرجینیا - امریکا

۲۵ آگست ۲۰۰۹

بیانید پښتو بیاموزیم

پښه لسم لوست

(درس پا نږدېم)

په پښتو کې ضمائر

طوری که میدانیم کلمات و اصطلاحات عربی در لسانهای ملی ما (پښتو و دری) و دگر السنه مروج در کشور عزیز آنقدر زیاد و از محاسبه بیرون اند که بدون آنها افهام و تفهیم که زبان وسیله آنهاست، غیرممکن است. این کلمات اکنون جزء لسانهای ما شده اند که نمیتوان بیگانه شان خواند. منظور از مقدمه کوتاه بالا اینست که برای تشریح درسهای پښتو در اکثر موارد ناگزیر از اصطلاحات عربی استفاده می‌گردد، زیرا دانشمندان لسان پښتو تاحال بدیلی برای آنها نیافته اند.

ضمیر یوه عربی و بیه (کلمه) ده چې لکه زرهاوو نورو عربی کلمو زموږ په پښتو کې یې ځای نیولی او هغه یې بدایه کړېده او نن زموږ د ژبې یوه برخه گرزېدلې ده.

ضمیر هغه کلمه ده چې په غږولو یا جملو کې د هغه نوم پر ځای کارول کېږي چې مخکې یې یادونه شوې وي لکه: غیاث ښوونځي ته نه ځي ځکه چې ناجوردی هغه تېره ورځ له مستونه شرومې (تروې) جوړې کړې وې او په هغې باندې یې ډېره مالګه دورولې وه او هغه یې ډېره مالګینه کړېوه. په پورتنۍ اوږده غږله کې لومړي (رومېنې) هغه د غیاث پر ځای ضمیر او

- ته ولي ما ته زير ، زير گوري ، ما بشکرونه اېستېلي دي؟ (حال)
- هغوی ډوډی خوري (حال)
- هغه دلته ناست دی او هغه هلته ناسته ده (حال)
- مور سهار وختی پاڅېرو اودس او لمونځ کوو ، بیا سپورت کوو او تاسو لاویده یاست (حال)
- تاسو دلته کېنئ (امر) ، مور به ژر بېرته راشو (مستقبل)
- که هغه دلته راشي (شرطیه) نو هغوی به را نه شي (منفی مستقبل)
- تاسو ولي پر خپل ښوونکي خاندئ ؟ (سوالیه)
- زه لارم ، کېناستم ، پاڅېدم (ماضی مطلق)
- زه تللی یم ، کېناستلی یم ، پاڅېدلی یم (ماضی قریب)
- زه تللی وم ، کېناستلی وم ، پاڅېدلی وم (ماضی بعید)
- د لازمی او متعدی افعالو په اړه به په راتلونکي لوست کی معلومات وړاندې شي.
- به خاطر باید داشت که در پښتو فعل و صفت تابع جنس و فعل تابع مفعول است. درین مورد در مبحث صفات معلومات داده خواهد شد.
- راجع به زمانه ها (ماضی ، حال و استقبال) نیز در درسهای آینده معلومات داده خواهد شد.

- بحیث مفعول :

- ضمایر منفصل (لومړی ډول) در افعال متعدی صرف در زمان گذشته به حیث مفعول بکار برده شده در دگر زمانه ها به حیث مفعول بکار برده نمیشود.
- به مثالهای ذیل توجه فرمائید:
- به خاطر داشته باشید که در پښتو غالباً مفعول بعد از فاعل و قبل از فعل قرار می گیرد، علی الرغم آنکه بعضی ها این قاعده را مراعات نمیکنند.
- احمد زه ولیدم احمد مرا دید ، احمد ته ولیدي احمد ترا دید (ماضی مطلق)
- احمد زه لیدلی یم احمد مرا دیده ، احمد ته لیدلی يي احمد ترا دیده (ماضی قریب)
- احمد زه لیدلی وم احمد مرا دیده بود احمد ته لیدلی وي احمد ترا دیده بود (ماضی بعید)
- صیغه های جمع ضمایر منفصل (لومړی ډول) در هردو حالت (بحیث فاعل و مفعول) یکسان تصریف میگردند.
- مور ښوونځي ته ځو ، مور پښتو زده کوو ، مور ډوډی خورو
- تاسو مور وینئ ، هغوی تاسو ویني ، مور هغوی ولیدل چي هلته ناست وو
- چون موضوع ضمایر در پښتو خیلی ها غامض و پیچیده است و نویسنده کدام منبعی را که در آن به گونه بالا که عرضه گردید ، تشریح گردیده باشد ندیده و به دسترس نداشت ، لذا از دانشمندان گرانقدر لسان پښتو تمنا میرود اگر سهو و اشتباهی رفته باشد آنرا تصحیح و منتداری سازند.

تا درس آینده (ادامه ضمایر) الله یار و یاور شما ، الله مو مل او ښي چاري !